

Keramikern Lisa Larson

”RUCKLET BLEV VÅRT PARADIS”

*Sveriges mest folkkära keramiker Lisa Larson är ett bevis på att kreativitet inte känner någon ålder.
Följ med till hennes hus på Österlen – fullt av kärlek och skaparkraft.*

AV MILENA BERGQUIST FOTO EMMA MATTSSON

EN AV LISAS BERÖMDA KATTER
spanar ut över trädgården. Samlare
i hela världen betalar dyra pengar
för hennes alster.

HUSET BRANN 1895 och på platsen byggdes ett nytt. Hur gammalt originalhuset var, vet ingen. Murstocken och en yttervägg finns kvar. Allt är varligt renoverat.

RUCKLET BLEV VÅRT PARADIS

”VI BLEV BÅDA HELT FÖRÄLSKADE I HUSET”

MAN TAGER FÖRSTA BÄSTA GRÄSVÄG till vänster in mellan gula svajande sädesfält, sedan första tvåfliga kaninstig genom höga buskage och där, gömd i en lund av ask, lönn och enorma körsbärsträd ligger **Lisa och Gunnar Larsons** älsklingsplats på jorden. Den gård han köpte till henne för 50 år sedan, bara för att hon så gärna ville.

– Min syster **Titti** hade flyttat till Åhus och jag tyckte det var så vackert här nere, fälten, alla horisontala linjer. Jag greps av längtan efter ett eget hus, fast vi egentligen inte hade råd. Då var detta en avfolkningsbygd. Många hus stod förfallna och övergivna längs vägarna, det var så sorgligt att se, berättar keramikern Lisa Larson och bjuder oss in i det vita stenhuset med bjälkar i taket och halv-meterdjupa fönsternischer.

En dag skulle Lisa och systemen åka på en tur till Huaröd, men Gunnar ville inte följa med. Han bestämde sig i stället för att söka upp en konstnärsvän som bodde på Österlen. Han åkte till byn och ner till handlaren och frågade efter vännen. Jodå, stockholmarens hus pekades ut och Gunnar åkte dit. Vännen var hemma och tog med sig Gunnar på en promenad över ängarna och åkrarna, upp på en kulle där utsikten var magnifik över land och hav. Vännen pekade på ett hus som stack upp ur en dunge och berättade att det där nog var till salu.

– Där på kullen drabbades jag av en förälskelse. Jag kände att där skulle vi bo och jag kunde inte släppa det, berättar Gunnar.

Då var det ett ruckel, sedan länge mer eller mindre övergivet. Ladutaket hade rasat in. Sommartid hyrdes det ut till stockholm-mare som inte brydde sig om att hustaket läckte som ett såll. Gunnar tittade närmare på huset, fick förälskelsen från håll bekräftad och sa ja till priset på 10 000 kronor. Det visade sig dock att det var fler som var intresserade trots det usla skicket.

– En strid inleddes. Vi höjde med en tusenlapp i taget. Jag ringde och stämde av med Lisa. Hon sa: köp, köp, köp. Till slut var vi uppe i 25 000 och då var gränsen nådd och jag backade. Den andra spekulanten fick huset för 26 000 kronor, berättar Gunnar.

På kvällen satt han och konstnärsvännen och dränkte sorgen när en man kom gående över fälten. Det var ägaren till huset. Hans syster hade sagt att hon hellre ville att familjen Larson skulle ha huset, för att de var en barnfamilj. Och så blev det.

– Jag blev precis lika förälskad som Gunnar. Men folk tyckte inte att vi var kloka. Så mycket pengar för ett ruckel. Lantmätaren kom för att stycka av, stod på gården och tittade sig omkring och ner i sina papper: ”Men det står ju att det skulle vara hus här också”, berättar Lisa och skrattar.

Då var det blött, mörkt och plottrigt med flera små rum och väggar som delade av. Nu är det ljust med massor av rymd. Från den lilla hallen med körsbärstapeter är det som om huset delar sig i två. En stor sal till höger med den mäktigaste eldstad man kan tänka sig. Så hög att man kan gå in i den, bara man duckar för den mörka gamla ekbjälken i framkant.

Lisa & Gunnar Larson

ÅLDER: 80 och 87 år.

YRKE: Keramiker och konstnär.

FAMILJ: Barnen Johanna, Mattias och Andreas och nio barnbarn.

BOR: I en villa strax utanför Stockholm och i ett hus på landet i Skåne.

JUST NU: Lisa ska tillsammans med dottern Johanna göra en ny kollektion saker för Unicefs julkatalog.

ÄVEN INOMHUS håller Lisa Larsons katter koll på läget. Formen hos djur och deras ansiktsuttryck fascinerar Lisa.

NÄSTAN ALL INREDNING är köpt på loppisar och bonnauktioner. När Lisa och Gunnar köpte huset kunde man fynda rejält. Ingen ville ha gamla prylar. Stolarna är dock köpta hos en antikhandlare.

PÅ GLASVERANDAN "bor" Lisa och Gunnar. Här äter de nästan alla måltider och spelar schack. Verandan fick Lisa av Gunnar när hon fyllde 40 år.

NÄSTAN ETT HELT LIV har de levt tillsammans, Lisa och Gunnar Larson. De träffades när de utbildade sig, han till målare och hon till keramiker.

RUCKLET BLEV VÅRT PARADIS

"VI ÖPPNADE UPP SÅ ATT BARNEN FICK SPRINGA"

– Ingen vet hur gammalt huset är, men vi vet att det brann 1895 och det enda som blev kvar är en yttervägg och murstocken med bakugn. Bakugnen fick vi ta bort när vi öppnade upp och gjorde rummet större. Synd på sätt och vis, men så roligt för barnen som kunde springa runt i rummet. Och spisen är ju kvar och vi eldar mycket i den, berättar Lisa.

Det stora rummet är sal, kök och matrum på en gång. På väggarna hänger målningar av Gunnar, skånska antika bruksföremål och annan konst. På en stol sitter en av Lisas katter och vaktar, slående lik en riktig.

Åt andra hållet från körsbärshallen ligger vardagsrum, TV-rum och sovrumssadelning. Golven är vita, väggarna likaså och i den här delen har man en annan känsla än i den stora salen där gångna tider gör sig påminda.

Det doftar gott i huset, av blommor och av brunnen björkved. Och av kaffe som vi bjuds på på glasverandan. Den Lisa fick av Gunnar när hon fyllde 40 år. Byggt av ren kärlek och gamla innanfönster.

– Lisa hade alltid drömt om att kunna sitta på en glasveranda och se solnedgången över havet. Så mycket hav är det ju inte, men veranda och solnedgång har hon i alla fall, säger Gunnar.

Det är här de är mest, äter frukost, lunch och middag. Och spelar schack.

– Jag är så glad att Gunnar har lärt mig schack. Det är verkligen roligt, jag skulle kunna spela hela dagarna. Och så behöver man inte spela färdigt, man kan bara sluta när man ska göra något annat och fortsätta senare, säger Lisa.

De har varit tillsammans i snart ett helt liv, Lisa och Gunnar. Hon är fylld 80 och han 87. De möttes i Göteborg 1949. Han gick på Valands konstskola och studerade måleri och hon hade precis

börjat på Högskolan för design och konsthantverk, Slöjdis som det kallades. Först hade hon tänkt bli modetecknerska, men rektorn placerade henne på keramiklinjen.

– Jag kände genast att lera var mitt material, så det var tur att jag hamnade där, berättar Lisa.

Hon slog igenom direkt efter utbildningen. **Stig Lindberg** fick syn på hennes alster och knöt henne till Gustavsberg. Självklart tog hon plats tillsammans med dåtidens andra storheter som **Wilhelm Kåge** och **Berndt Friberg**. Hennes första serie Zoo gjorde succé. De ganska råa, ruffa och lite rundnätta djuren med sina uttrycksfulla ansikten klev rakt in i människors hjärtan. Och på den vägen är det.

I Stockholm har hon sin stora ateljé. Här nere arbetar hon i lilla kiosken, som Gunnar kallar den. Det är han som har byggt den åt henne. Kiosken ligger i trädgårdens nedersta hörn, omgiven av körsbärsträd, fulla av svarta, söta bär, retligt nog högt upp i kronorna.

– Jag försöker få barnbarnen att klättra upp på taket och plocka, men de vill inte. Gunnar får inte längre, säger Lisa.

Intill ateljén ligger resterna av det som en gång var ett uthus. Ögat ser först en vacker stenmur, så plötsligt upptäcker man figurerna av lera som sitter här och där; en kvinna som springer med håret i vinden, ett ansikte, en hund, en hatt, en grubblande själ med huvudet i händerna. Överallt, glaserade och oglaserade, är de fastsatta i murens skarvar och det känns som om de alltid suttit där, som en naturlig installation.

– Det är sådant jag slängt. Gunnar började rädda dem och sätta dit dem i muren, säger Lisa.

Alla unika saker gör hon själv, knådar, formar, drejar och bränner

I RESTERNA AV en gammal husgrund har Gunnar satt fast Lisas kasserade alster, sådant hon inte är nöjd med. Muren är full och har blivit ett konstverk.

I DET GAMLA HUSET fanns inga garderober över huvud taget. Lisa och Gunnar gör som man gjorde förr, förvarar det mesta i kistor, korgar och i gamla skåp.

RUCKLET BLEV VÅRT PARADIS

”DET ÄR SÅ ROLIGT ATT JOBBA. VARFÖR SKA JAG SLUTA?”

i ugnarna i ladan. Försäljningen tar Galleri Helle Knudsen hand om. Lisa drabbas aldrig av skaparnöd, tvärtom. Det är när hon inte har tillgång till lera som det kan bli kris, intygar Gunnar.

– Jag vill leva så länge att jag hinner förverkliga alla mina idéer. Det är ju så roligt att jobba, varför skulle jag sluta?

Och Gunnar är lika aktiv. I oktober ska de båda ha en gemensam utställning i Japan. Japanerna är fullkomlig galna i Lisa Larson och hennes saker säljer som smör i Japan. I dagarna kommer en hel delegation till Skåne för att planera en ny bok om Lisa. Produktionen av hennes saker sker på Keramikverkstaden i Gustavsberg under ledning av Franco Nicolosi.

– Jag är så lycklig över Franco, som är en pärla, och över dessa japaner. Tänk när det för ett tag sedan rullade in en budbil här på gården och jag fick ett stort paket. Det var från en mycket känd japansk modeskapare, säger Lisa och visar fyra väldigt speciella klänningar av japansk haute couture i siden och med handbrodyrer.

Hennes konst talar till den japanska folksjälén. Kanske är det just det enkla formspråket, det lite ruffa uttrycket som är så speciellt för Lisa och som på samma sätt fångat svenskar i decennier. Hon arbetade på Gustavsberg i 26 år. Företaget byggde ett hus till henne och Gunnar och de fick båda specialbyggda ateljéer.

– Åh, det var många underbara år, men tiderna förändrades och på många sätt blev det som att vara livegen. Till slut tog jag mod till mig och sa upp mig. Vi hade hittat en tomt och byggde ett eget hus närmare Stockholm, säger Lisa.

– Tack vare min dotter **Johanna** har jag också under senare år börjat göra textil, och nu brickor, skärbrädor och underlägg. Hon är grafisk formgivare och det var när hon hade gjort en av mina kataloger som jag fick idéerna.

På ett bord i salen ligger högar med nyttillverkade brickprover: Färgstarka med Lisas smala, randiga katter och lite mer diskreta i gråsvart och i ljusblått med kluriga lejonansikten. All produktion sker i Sverige. För Lisa är det jätteviktigt att på så sätt skapa arbetstillfällen här och att behålla kunskandet i Sverige.

Det lyser om henne när hon berättar om hur stolt hon är över sina barn och barnbarn, om hur lycklig hon är över alla fantastiska människor som arbetar med hennes produkter, över livet och över Gunnar som alltid är vid hennes sida.

Visst har det funnits kriser, tunga perioder, men kärleken håller i sig och växer.

– Man måste acceptera varandras egenheter. Det går inte att ändra på någon, bara på sig själv, säger Lisa.

Och känslan av kärlek är så stark att den omfamnar alla som kommer i hennes och Gunnars närhet. Den genomlyser allt: trädgården med de många rosa blommorna, Gunnars ateljé med hans stora vackra oljor, drakarna i taket, Lisas figurer och inte minst huset där i dungen på den skånska åkern. ●

Lisas fem Österlentyper:

1. Drakamöllans Gärdshotell som ligger så underbart med fantastiska strövmråden.
2. Ravlunda skjutfält är en unik naturupplevelse med fåren och havet.
3. Åk norrut till Yngsjö och Martins rökeri där man köper goda fiskar. Eller äter en enkel lunch på deras nyöppnade kafé vid Helgeåns mynning.
4. Besök modeföretaget Annamodellers butik i Degeberga. Därifrån kommer alla Lisas kläder. Det är hennes syster Titti Wrangé som är den berömda designern.
5. Vitemölle havsbad som ligger så fint vid stranden och har mycket god mat.

LISAS HÄRLIGA ATELJÉ. Här skapar Lisa sina unika alster. ”Det är leran som bestämmer vad det ska bli, säger Lisa. Ibland är den trevlig och formar sig välvilligt. Ibland är den rent hopplös.”